

Nieuwsbrief december 2022

Verslag Zomerbijeenkomst 2022

Beste deelnemers van het Platform Geelbuikvuurpad en Vroedmeesterpad. Op 6 juli was voor het eerst sinds tijden de gelegenheid weer bij elkaar te komen. Dit keer waren we voor het laatst te gast bij de Vereniging Tot Natuurbehoud Cadier en Keer (VTN) omdat ze deze locatie gaan verlaten. Als dank hebben we Jürgen Mingels en zijn vrouw met een kleinigheidje bedankt voor de ontelbare keren dat we hier bijeen konden komen. Dat was altijd goed geregeld, Jürgen, nogmaals dank! Betekent wel dat het als Platform geen vaste uitvalsbasis hebben om bijeen te komen. Tips zijn welkom.

Deze avond stond vooral in het teken van sociaal bijeen zijn. Met vlaai en koffie was er toch nog tijd te kort om na jaren corona bij te praten met iedereen. Dat iedereen bleek later helaas niet geheel te kloppen. De uitnodig voor deze avond was klaarblijkelijk niet naar de complete oude IKL-beheerde verzendlijst te zijn gegaan. Voor degene die niet op de hoogte waren en er toch bij hadden willen zijn, onze excuses.

Naast het sociale aspect zijn we uiteraard ingegaan op wat actualiteiten over de beide soorten in het Heuvelland. Ben gaf een korte update over het aanleggen van betonbakken. Naomi heeft de monitoringsambities uiteen gezet en Jöran heeft de laatste waarnemingen belicht. Na dit deel hebben we ons verplaatst naar de Meertensgroeve. Samen hebben we rond gelopen en genoten van geelbuikvuurpadden, met af en toe gefluit van de vroedmeesterpad op de achtergrond. Inmiddels was het donker geworden en tijd om huiswaarts te gaan.

Verslag Winterbijeenkomst 2022

Op 14 december was de winterbijeenkomst van het Platform op een nieuwe locatie Polfermolen, Valkenburg aan de Geul. Er waren zo'n 30 deelnemers gekomen. Vanaf 19:00 was de inloop en om 19:30 openden Ben Crombaghs en Edo Goverse de avond. Als eerste gaf Simone Sauren een introductie over de opleiding Yuverta waar we te gast waren. Yuverta is vanaf dit schooljaar gestart met de opleiding Adviseur Duurzame Leefomgeving. Studenten krijgen hoofdzakelijk les vanuit de praktijklocatie in Valkenburg aan de Geul. En de opleiding speelt in op de grote uitdagingen van deze tijd, zoals biodiversiteit, klimaatveranderingen, wateroverlast, gezondheid en energie.

Ben en Edo verzorgen enkele korte mededelingen terwijl de techniek opstartte. Afgelopen najaar heeft Jöran Janse (RAVON) een tweetal werkdagen georganiseerd waarbij in de gebieden Keверberg/Putberg en het Gerendal een aantal voortplantingswateren zijn aangepakt.

Mirjam Nadjazadef (NaBu Niedersachsen) deed digitaal de aftrap omdat ze geveld was door een verkoudheid.

Haar presentatie was *LIFE BOVAR, Management der Gelbbauchunke (Bombina variegata) und anderer Amphibienarten dynamischer Lebensräume*. LIFE BOVAR is een Europees project gericht op het beheer van de geelbuikvuurpad en andere amfibieën die houden van dynamische habitats. Het is een project in samenwerking met 7 partners, vijf Duitse en twee Nederlandse, en wordt geleid door de NABU Niedersachsen. NABU Naturschutzstation Aachen, Staatsbosbeheer en het Limburgs Landschap zijn de partners die in het zuidelijk deel van het LIFE project samenwerken. De andere partners zijn actief in de regio Nedersaksen, Minden-Lübecke en Soest. Vanuit de projectgebieden regio Nedersaksen zijn een aantal voorbeelden gegeven van maatregelen die zijn getroffen in hoofdzakelijk steengroeven waar de Geelbuikvuurpad en/of Vroedmeesterpad nog voorkomen of oorspronkelijk voorkwamen. Het gaat dan om het aanleggen van (kleine) wateren, en inrichting voor jaarrondbegrazing. Bijzonderheid om te melden is de prefab betonnen constructie die gebruikt wordt om een karrenspoor na te botsen in het terrein, met bescherming van de amfibieën tegen predatie door de wasbeer. Naast maatregelen in het terrein heeft er daarom ook herintroductie van dieren plaatsgevonden, vanuit het fokprogramma wat ook onderdeel is van het LIFE project. Verder is er ingezet op voorlichting in samenwerking met een biologische school in Hildesheim. Mirjam vertelde ook dat er beheerweekenden worden georganiseerd. Vanuit de zaal werd geopperd dit ook aan te kondigen bij het Platform om extra hulp aan te bieden.

Foto van een kunstmatig 'karrenspoor'. Het blok aan de zijkant is hol van onderen zodat geelbuikvuurpadden zich kunnen verschuilen voor predatoren zoals de wasbeer.

Jöran Janse (RAVON) hield een verhaal *Conservation Practices of Bombina variegata and Alytes obstetricans in the Netherlands* door Joran Janse (RAVON) (zie verderop in de nieuwsbrief) waar overzicht van de Nederlandse maatregelen voor de soorten werd belicht en de 2021 indexen/trends werd getoond. Deze zijn inmiddels ook terug te zien op de RAVON-website bij de soortbeschrijving.

Na een korte pauze namen Patrick Kloet (Limburgs Landschap) en Stephan Huijgens (Staatsbosbeheer) het woord en vertelden over de praktische vertaling van het Nederlandse onderdeel van het LIFE BOVAR-project in Zuid-Limburg, uitvoeringsmaatregelen in het veld en de kansen die er zijn. De terreinbeheerders Staatsbosbeheer en het Limburgs Landschap zijn na het faillissement van IKL partner geworden in het LIFE

BOVAR-project. Bij beide organisatie zijn er al verschillende maatregelen getroffen die in het LIFE project zitten. Omdat LIFE BOVAR een langlopend project is, en er na de aanvraagfase en toekenning in Nederland nog enkele andere programma's en subsidieregelingen zijn gekomen, zoals Programma Aanpak Stikstof (PAS) en soortenbescherming, is een deel van de oorspronkelijk maatregelen vanuit de programma's opgepakt en uitgevoerd. Soms uitgebreider dan in oorspronkelijk bedoelt vanuit LIFE. Beide terreinbeheerders werken meer en meer aan het realiseren van verbindingen tussen de verschillende nog los van elkaar liggende populaties in groeves en natuurgebieden. Zo heeft Staatsbosbeheer in het Savelsbos werkzaamheden uitgevoerd aan de Dorreweg om de natuurlijke karrensporen in deze grub te behouden, maar ook de overlast voor de recreant te beperken door de weg 'op een oor' te leggen. Het Limburgs Landschap heeft met behulp van de ruimte binnen het LIFE BOVAR project twee percelen verworven buiten het natuurnetwerk in de verbinding tussen het Geuldal in het Noorden en het Savelsbos in het zuiden. Komend jaar wordt er op verschillende plekken verder samengewerkt met diverse partijen om die verbindingzone verder te optimaliseren. Tot slot hebben beide organisaties een oproep gedaan om te kijken of de huidige vrijwilligers en eventueel nieuwe vrijwilligers tijdens hun ronde ook zaken mee te nemen die van belang zijn voor de verantwoording richting de EU. Voor meer informatie daarover kun je mailen met Stephan Huijgens (s.huijgens@staatsbosbeheer.nl) of Patrick Kloet (p.kloet@limburgs-landschap.nl).

Ben Crombaghs (Natuurbalans) deed een verslag over de aanleg betonbakken in Limburg en welke resultaten het oplevert. Inmiddels zijn alle bakken in kaart gebracht en verwerkt in een GIS-bestand. Afgelopen jaar hebben studenten namens Natuurbalans gekeken naar de ligging en het functioneren van de betonbakken. Daarbij is gekeken naar het aantal dieren dat op verschillende momenten in het seizoen werd aangetroffen in de bakken. En of er sprake was van voortplanting. De resultaten van deze monitoring waren zeker hoopvol. Met name door de verschillende bezoeken van dezelfde locaties gedurende het seizoen wordt wel duidelijk dat er een behoorlijk verschil qua aantallen kan zijn. Dit effect, een momentopname, speelt zeker een rol als het gaat om het interpreteren van de trendmonitoring. Het blijft dus van belang om in de verschillende gebieden betrokken vrijwilligers te hebben die regelmatig het veld ingaan om te kijken hoe het gaat met de aantallen en de populatie. En *overall* kunnen we (voorzichtig) concluderen dat de betonbakken werken.

Manfred Alletsee (Naturschutzstation Aachen) vertelde over LIFE BOVAR in de regio Aachen. Hij gaf ons een overzicht van de gebieden rondom Aachen die onderdeel zijn van het LIFE-project. Het gaat onder andere om het natuurgebied Indetal, oostelijk van Aachen. Daar was nog een geelbuikvuurpaddenpopulatie aanwezig bij een watermolen die langs een beekdal ligt. In dit beekdal is 10 hectare ingericht voor jaar rond begrazing met Schotse hooglanders en er zijn een aantal wateren aangelegd ten behoeve van de geelbuikvuurpad. In een kort filmpje wordt het vrijlaten van de grazers getoond. De koeien worden verzorgd door de Nederlandse organisatie Free Nature.

Manfred nodigde ons uit om op locatie een keer te komen kijken.

Manfred Alletsee aan het woord over de regio Aachen (foto Patrick Kloet).

Anke Brouns (Omniverde & Natuurrijk Limburg) vertelde tot slot wat Natuurrijk Limburg als coöperatie van eigenaren in het agrarisch gebied rondom het nieuwe natuurnetwerk doet en kan doen. Mochten er buiten het natuurnetwerk, in het agrarisch gebied bij particulieren en/of agrariërs, kansen voordoen dan kunnen deze mensen zich melden bij Anke Brouns (a.brouns@omniverde.nl). Dit kan zeer strategisch voor de soorten zijn ter versterking van bijvoorbeeld verbindingzones. Zij zal dan vanuit Natuurrijk Limburg kijken of deze plekken inderdaad geschikt zijn en mee kunnen doen in een nieuwe aanvraag voor de aanleg van poelen. Of er budgettaire ruimte is voor onderhoud van aangelegde poelen, binnen de regeling rondom agrarisch natuurbeheer, is nog onduidelijk op dit moment.

Aan het eind van de avond werden sprekers en deelnemers bedankt voor hun bijdrage en was er nog tijd om informeel na te praten in het Polfermolencafé. De volgende bijeenkomst is tijdens de avond al even voorzichtig ter sprake gekomen, mogelijk in mei en dan zijn we in elk geval welkom in de regio Aachen. Wordt vervolgd!

De toehoorders tijdens een presentatie en de sprekers na afloop van de Platform-avond (foto's Edo Goverse).

Platform-zaken internationaal gepresenteerd

In september 2022 is er tijdens een congres van het Societas Europaea Herpetologica (SEH) - gehouden in Belgrado, Servië - waarbij er een lezing gegeven over de geelbuikvuurpad en vroedmeesterpad in Nederland (verleden, heden, toekomst). De lezing werd goed ontvangen door het publiek. Commentaar was wel dat het er in Nederland erg kunstmatig aan toe gaat. Ook in Oost- en Zuid-Europa gaat geelbuikvuurpad achteruit en zal in de toekomst meer maatregelen nodig zijn. In Slovenië wordt er al gebruik gemaakt van kleine voorgevormde tuinvijvers (zonder stop, maar de wateren droogden daar vanzelf op als gevolg van verdamping).

In Servië is er voorafgaand aan het congres ook naar amfibieën en reptielen gezocht en werd er zowaar ook geelbuikvuurpad gevonden. In onderstaande foto's wat impressies van potentiële voortplantingswateren van de soort in de lage heuvels bij National Park Djerdap in het oosten van Servië.

Boven: Facebook bericht tijdens het congres.

Links: Plassen met geelbuikvuurpad in een voormalige steengroeve in het Nationaal Park Djerdap, Servië (foto Jöran Janse).

Monitoren met vrijwilligers

Deelnemers aan het Platform doen veelal actief mee aan het tellen van beide soorten. We streven ernaar dat in alle leefgebieden geteld wordt. Afgelopen zomer hebben zich nieuwe waarnemers aangemeld. Helaas is het niet gelukt in 2022 adequaat iedereen te informeren door personele uitval. We gaan iedereen voor aanvang van het seizoen persoonlijk informeren. Contacten liepen via Naomi Lambrikkx. Vanwege haar zwangerschap zal zij waarschijnlijk het komende veldseizoen moeten missen. In de tussentijd zal Edo Goverse (e.goverse@ravon.nl) de contacten onderhouden.

Verslag grensoverschrijdend symposium Aken

In mei 2022 werd een tweedaags symposium georganiseerd door NABU-Natuurschutsstation Aachen over amfibieën. Dit initiatief kwam voort uit het internationale project LIFE-BOVAR project. Namens het Platform presenteerde Naomi Lambrixx de stand van zaken in Nederland. In de middag zijn er enkele groeves nabij Aachen bezocht waar rugstreeppad, vroedmeesterpad en geelbuikvuurpad voorkomen. Het was interessant om te zien hoe beschermingsmaatregelen voor deze soorten in Duitsland worden uitgevoerd.

Naomi Lambrixx tijdens haar voordacht namens het Platform (foto Jöran Janse).

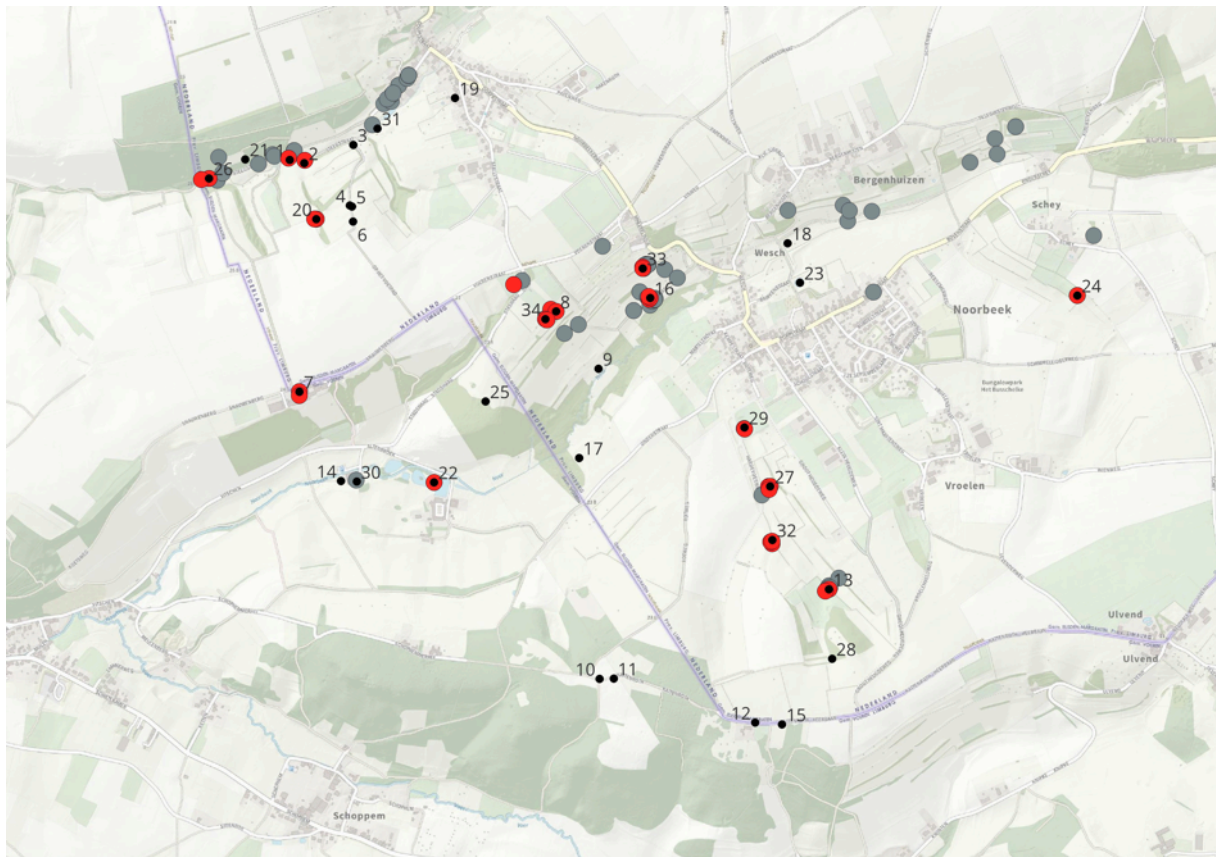
Veldbezoek tijdens het LIFE-BOVAR-symposium in Aken (foto Jöran Janse).

Enkele bevindingen vroedmeesterpad 2022

De laatste jaren zijn er vele veranderingen in de verspreiding van vroedmeesterpad in Zuid-Limburg. Nieuw illegaal uitgezette populaties zijn het erg goed gaan doen met als gevolg dat dieren zich in de omgeving uit zijn gaan breiden. In enkele gevallen tot meer dan een kilometer afstand zoals bij de populatie in Drakenberg/Schaelsberg. Dat is een hele afstand, want vroedmeesterpadden staan niet bekend om hun dispersie over lange afstanden. Zo zijn in Schin op Geul inmiddels ook roepende dieren gemeld. In 2019 is er in opdracht van de Provincie Limburg een genetische studie verricht naar vitaliteit en authenticiteit in de provincie. Deze studie laat duidelijk zien dat de populaties uit de ENCI-groeve en Schaelsberg genetisch sterk afwijken in vergelijking met de overige populaties. In het laatste RAVON-tijdschrift 86 24(3) staat een mooi artikel over het onderwerp, geschreven door Maarten Gilbert (RAVON) en Pim Lemmers (Natuurbalans).

Hiernaast zijn er een aantal locaties waar een individueel dier wordt gehoord op een totaal nieuwe plek. Hieronder een kaartje met vroedmeesterpad-waarnemingen uit leefgebied Mheer-Noorbeek.

Verspreiding vroedmeesterpad afgelopen vijf jaar in leefgebied Mheer-Noorbeek. In rood waarnemingen met larven. In grijs overige waarnemingen, deze zijn voornamelijk van gemelde roepende dieren. De zwarte stippen zijn monitoringslocaties (bron NDFP/NEM Meetprogramma Amfibieën).

De populatie vroedmeesterpad in dit leefgebied is deels gelegen in België. In het Belgische deel nabij Kasteel Altembroek zijn veel habitatverbeterende maatregelen uitgevoerd aan het landhabitat en er zijn twintig nieuwe wateren met stapelmuur aangelegd.

Edo Goverse in gesprek met de bewoners die in hun boomgaard een poel hebben liggen. Ze wonen hier sinds kort en dit jaar werd er voor het eerst larven in aangetoond (foto Jöran Janse).

Bij de **Fronten** in Maastricht zijn weer enorme aantallen larven gevonden. Dit dankzij het voortdurende goede beheer van de voortplantingswateren. Hulde daarvoor! Enkele wateren hadden een lage waterstand en daar werden juist hoge concentraties aan larven gevangen. Ondanks de lage waterstand en door de vele grote larven, is de verwachting dat de meeste exemplaren een verdere succesvolle ontwikkeling kunnen volbrengen.

In leefgebied **Geuldalhellingen-Noord** zijn larven gevonden in twee naast elkaar gelegen particuliere wateren en een bospoel. Dankzij het goede onderhoud van de particulier lag het er goed bij. Omstandigheden rondom de bospoel waren verbeterd ten opzichte van voorgaande jaren. Er waren namelijk schaduwvormende bomen verwijderd en opvallend was dat er nu minder kroos op het wateroppervlakte lag. In dit gebied zouden meer wateren kunnen worden verbeterd om de populatie te versterken.

In **Berghofweide** wordt al jarenlang gemonitord op o.a. de geelbuikvuurpad. Tijdens een bezoek aan dit gebied werd in een grotere betonnen poel op terrein van Staatsbosbeheer een zevental vroedmeesterpad larven gevonden. Een onverwachte vondst aangezien soort niet bekend was uit dit gebied. Naar aanleiding van deze waarneming is bij een aantal weilandpoelen ten zuiden van het gebied ook gezocht naar larven en inderdaad werden in een tweede water een viertal larven gevonden. In de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) bleek dat de afgelopen jaren op enkele locaties tussen Beertsenhoven en Stokhem al roepende vroedmeesterpadden waren gemeld. Er leeft een kleine populatie vroedmeesterpad in het Gerendal, maar gezien deze afstand en het ongeschikte tussenliggende akkerbouw gebied is het niet waarschijnlijk dat deze dieren zelfstandig dit gebied hebben bereikt.

VERSLAG OPSCHOONDAGEN

Afgelopen najaar zijn twee werkdagen georganiseerd gericht op het verbeteren van voortplantingswateren die gebruikt worden door de vroedmeesterpad en de geelbuikvuurpad. Op zaterdag 19 november zijn diverse wateren bij de Keverberg en Putberg aangepakt met vijf personen. De werkzaamheden bestonden vooral uit het verwijderen van vegetatie rondom de poelen om de capillaire werking van het water uit de poel naar omringend land op te heffen zodat deze poelen langer waterhoudend zijn. In deze wat grotere poelen werden meerdere larven van vroedmeesterpad gevonden en een mannetje kleine watersalamander.

De meeste kleinere betonbakken, vooral bedoeld voor geelbuikvuurpad, waren al eerder drooggezet door studenten van Natuurbalans. Deze zullen volgend voorjaar (april-mei) weer worden dichtgezet zodat ze vol kunnen lopen met hemelwater. De locatie bij de boerderij heeft de luxe dat wanneer deze niet vanzelf vol regenen ze eenvoudig met een tuinslang gevuld kunnen worden

Aan het begin van de middag is er een bezoek gebracht aan de Putberg. Hier is overtollig blad en braam verwijderd uit een poel die vaak overgroeid is met kroos en een betonnen vierkante bak waar een lokaal stroompje in uitkomt bleek volledig volgelopen met slib wat nu grotendeels verwijderd is. Komend voorjaar en zomer zullen hier vanaf het voetpad weer tientallen larven te zien zijn in het heldere water.

Opschonen poel en betonrondje in het Gerendal (foto Jöran Janse).

Met een zestal personen is er zaterdag 26 november een gewerkt in het Gerendal en Berghofweide. Met behulp van hark, spade, zaag en riek zijn wateren opgeschoond en is de directe omgeving vegetatie teruggezet. Tijdens het opschonen bij Berghofweide werd een vrouw bruine kikker aangetroffen in het water. Het was interessant om te zien dat deze al dik was van de eitjes voor het komende voorjaar. In de grotere poel werd ook een larf van de vroedmeesterpad gevangen. Al om al waren het twee gezellige dagen en bovenal functionele dagen! Hopelijk waarderen de padden het ook in 2023.

COLOFON

Deze nieuwsbrief is een uitgave van het Platform Geelbuikvuurpad en Vroedmeesterpad in Limburg. Het platform bestaat uit een enthousiaste groep vrijwilligers, beleidsmakers, natuurbeschermingsorganisaties, particuliere terreineigenaren, bedrijven en natuuronderzoekers, die een bijdrage kunnen en willen leveren aan het herstel en duurzaam behoud van leefgebieden van de geelbuikvuurpad en de vroedmeesterpad in Limburg. Het platform is opgericht in 2000 op initiatief van de Provincie Limburg.

Het secretariaat van het platform wordt gevoerd door Stichting RAVON en Ecologisch Adviesbureau Natuurbalans Limes Divergens BV. Aan de nieuwsbrief werkten ook mee: Patrick Kloet, Jöran Janse & Naomi Lambrixx.

Redactie nieuwsbrieven: Edo Goverse en Ben Crombaghs
Redactieadres: Natuurbalans Limes Divergens BV en Stichting RAVON
Crombaghs@natuurbalans.nl
E.Goverse@ravon.nl

Heeft u vragen of suggesties naar aanleiding van deze nieuwsbrief, dan kunt u contact opnemen met de redactie. De activiteiten van het Platform Geelbuikvuurpad en Vroedmeesterpad worden mede mogelijk gemaakt dankzij de ondersteuning van de Provincie Limburg.

provincie limburg

LIFE16 NAT/DE/000660

Management der Gelbbauchunke (*Bombina variegata*)
und anderer Amphibienarten dynamischer Lebensräume

